

Π.3.2.1 Εκπαιδευτικά σενάρια και μαθησιακές δραστηριότητες,
σύμφωνα με συγκεκριμένες προδιαγραφές, που αντιστοιχούν σε
30 διδακτικές ώρες ανά τάξη

Αρχαία Ελληνική Γραμματεία

Γ΄ Γυμνασίου

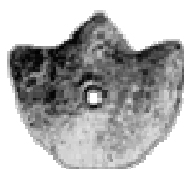
Θεματική ενότητα:

Ευριπίδη, «Ελένη», Β΄ Επεισόδιο: στ. 942 - 986

Τίτλος:

«Μπροστά σε μια μάντισσα»

ΜΑΡΙΑ ΤΣΟΥΜΑΡΗ

**ΚΕΝΤΡΟ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ**

Θεσσαλονίκη 2013

ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ ΕΡΓΟΥ

ΠΡΑΞΗ: «Δημιουργία πρωτότυπης μεθοδολογίας εκπαιδευτικών σεναρίων βασισμένων σε ΤΠΕ και δημιουργία εκπαιδευτικών σεναρίων για τα μαθήματα της Ελληνικής Γλώσσας στην Α/βάθμια και Β/βάθμια εκπαίδευση» MIS 296579 (κωδ. 5.175), - ΟΡΙΖΟΝΤΙΑ ΠΡΑΞΗ, στους άξονες προτεραιότητας 1-2-3 του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση», η οποία συγχρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση (Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο) και εθνικούς πόρους.

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟΣ ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ: Ι.Ν. ΚΑΖΑΖΗΣ

ΑΝΑΠΛΗΡΩΤΗΣ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟΣ ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ: ΒΑΣΙΛΗΣ ΒΑΣΙΛΕΙΑΔΗΣ

ΠΑΡΑΔΟΤΕΟ: Π.3.2.1. Εκπαιδευτικά σενάρια και μαθησιακές δραστηριότητες, σύμφωνα με συγκεκριμένες προδιαγραφές, που αντιστοιχούν σε 30 διδακτικές ώρες ανά τάξη.

ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ ΠΑΡΑΔΟΤΕΟΥ: ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΚΟΥΤΣΟΓΙΑΝΝΗΣ

Υπεύθυνοι υπο-ομάδας εργασίας αρχαίας ελληνικής γλώσσας δευτεροβάθμιας: Λάμπρος Πόλκας, Κοσμάς Τουλούμης

ΦΟΡΕΑΣ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ: ΚΕΝΤΡΟ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ

<http://www.greeklanguage.gr>

Καραμαούνα 1 – Πλατεία Σκρα Τ.Κ. 55 132 Καλαμαριά, Θεσσαλονίκη

Τηλ.: 2310 459101 , Φαξ: 2310 459107, e-mail: centre@komvos.edu.gr

Α. ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ

Τίτλος

Μπροστά σε μια μάντισσα

Δημιουργός

Μαρία Τσούμαρη

Διδακτικό αντικείμενο

Αρχαία Ελληνική Γραμματεία (από μετάφραση)

(Προτεινόμενη) Τάξη

Γ΄ Γυμνασίου

Χρονολογία

Μάρτιος 2013

Διδακτική/Θεματική Ενότητα

Δραματική Ποίηση - Ευριπίδης, «Ελένη»: Β΄ Επεισόδιο, 4η Σκηνή, στ. 942-986

Διαθεματικό

Όχι

Εμπλεκόμενα γνωστικά αντικείμενα

—

Χρονική διάρκεια

6 διδακτικές ώρες

Χώρος

I. Φυσικός χώρος:

Εντός σχολείου: αίθουσα διδασκαλίας, εργαστήριο πληροφορικής.

II. Εικονικός χώρος: ιστολόγιο τάξης.

Προϋποθέσεις υλοποίησης για δάσκαλο και μαθητή

Για την υλοποίηση του σεναρίου απαιτείται:

I. Σε επίπεδο υλικοτεχνικής υποδομής:

α. η ύπαρξη διαδραστικού πίνακα στην αίθουσα διδασκαλίας με σύνδεση στο διαδίκτυο ή, εναλλακτικά, προβολικό μηχάνημα που να συνδέεται με φορητό υπολογιστή.

β. εργαστήριο πληροφορικής με πρόσβαση στο διαδίκτυο ή, εναλλακτικά, η ύπαρξη τεσσάρων τουλάχιστον φορητών υπολογιστών συνδεδεμένων με το διαδίκτυο στην αίθουσα διδασκαλίας.

II. Σε επίπεδο μαθητικών δεξιοτήτων:

α. Οι μαθητές πρέπει να είναι εξοικειωμένοι με τη χρήση λογισμικών κειμενογράφου (Word), παρουσίασης (PowerPoint) και με την πλοήγηση στο διαδίκτυο. Επίσης, να γνωρίζουν τη διαδικασία ανάρτησης σχολίων σε ιστολόγιο.

β. Οι μαθητές πρέπει να είναι μνημόνοι στην εργασία σε ομάδες.

Σε αντίθετη περίπτωση, ο διδάσκων φροντίζει πριν από την εφαρμογή του σεναρίου να εξασφαλίζει αυτές τις προϋποθέσεις και να ασκήσει στοιχειωδώς τους μαθητές του.

III. Σε επίπεδο οργάνωσης της τάξης:

α. Χωρισμός των μαθητών σε ομάδες εκ των προτέρων. Βασικό κριτήριο συγκρότησης των ομάδων είναι σε κάθε ομάδα να υπάρχει ένας τουλάχιστον μαθητής που να χειρίζεται επαρκώς Η/Υ, δηλαδή να πληκτρολογεί με σχετική ευκολία και να γνωρίζει να πλοηγείται στο διαδίκτυο.

β. Ο διδάσκων, αν το κρίνει απαραίτητο, μπορεί να ορίσει ρόλους για κάθε μέλος των ομάδων, για να διευκολύνει τη συνεργασία των μαθητών: π.χ. χειριστής Η/Υ, συντονιστής, αναγνώστης, γραμματέας, διαμεσολαβητής.

Εφαρμογή στην τάξη

Το συγκεκριμένο σενάριο είναι πρόταση διδασκαλίας.

Το σενάριο στηρίζεται

—

Το σενάριο αντλεί

—

B. ΣΥΝΤΟΜΗ ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ/ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Μια βασική στόχευση του σεναρίου είναι να παροτρύνει τους μαθητές να γίνουν λίγο πιο υποψιασμένοι θεατές και όχι απλά καταναλωτές θεατρικών ή όποιων άλλων παραστάσεων, με αφορμή τη σκηνική απόδοση της ευριπίδειας Θεονόης. Με αυτήν την προοπτική εξελίσσεται και η Α΄ Φάση του σεναρίου που στοχεύει να διερευνήσουν οι μαθητές το σημασιολογικό φορτίο της λέξης «μάντισσα» από την αρχαιότητα ως την εποχή μας («Το ταξίδι των λέξεων»), τους διαφορετικούς συνειρμούς που δημιουργούσε ο όρος στους αρχαίους θεατές και στους σύγχρονους αποδέκτες της τραγωδίας (κριτική γλωσσική επίγνωση), και πώς αυτή η διαφοροποίηση επηρεάζει τη σκηνική απόδοση της μάντισσας Θεονόης («Το ταξίδι της φαντασίας»). Οι μαθητές παρουσιάζουν επίσης τη δική τους εικαστική και σκηνική εκδοχή της Θεονόης. Στη Β΄ Φάση το σενάριο εστιάζει σε βιντεοσκοπημένο απόσπασμα παράστασης της ευριπίδειας τραγωδίας από έναν «εμπορικό» θίασο (Ελληνική Θεαμάτων), που σημείωσε μεγάλη εισπρακτική επιτυχία το 2008 στην καλοκαιρινή περιοδεία της και εντάχθηκε στο επίσημο πρόγραμμα φεστιβάλ πολιτιστικών φορέων και δήμων ανά την Ελλάδα.

Οι μαθητές καλούνται να τοποθετηθούν κριτικά τόσο απέναντι στην ίδια την παράσταση όσο και απέναντι σε επιλεγμένες σχετικές αναρτήσεις στο διαδίκτυο (δημοσιογραφική συνέντευξη του σκηνοθέτη, κριτική της παράστασης από blogger και σχετικό σχόλιο) και να αναρτήσουν και οι ίδιοι τα δικά τους σχόλια. Με την ίδια λογική σχολιάζουν και τη δραματοποίηση της σκηνής από τους συμμαθητές τους.

Το σενάριο μπορεί να λειτουργήσει και ευρύτερα διαθεματικά α) επεκτεινόμενο στη θεώρηση της μαντικής τέχνης από τον χριστιανισμό (συνδεδεμένο με το μάθημα

των Θρησκευτικών) β) συνδυαζόμενο με ομόθεμα κείμενα της Νεοελληνικής Λογοτεχνίας.

Γ. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Σύλληψη και θεωρητικό πλαίσιο

Η διδακτική πρόταση δίνει έμφαση στην *ομαδική εργασία* των μαθητών, τη *βιωματική εμπλοκή* τους και την *ανάπτυξή* τους ως κριτικών υποκειμένων και ευαισθητοποιημένων θεατών. Στηρίζεται στη *διερευνητική ανακαλυπτική μάθηση* και τη *θεωρία της ζώνης επικείμενης ανάπτυξης* (Vygotsky, 1978) και αξιοποιεί τους *πολυγραμματισμούς* (Kress G. 2000, Kress G. & van Leeuwen, T. 2001) στο πλαίσιο του *ρόμβου γλωσσικής εκπαίδευσης* (Κουτσογιάννης Δ., 2012).

Δ. ΣΚΕΠΤΙΚΟ-ΣΤΟΧΟΙ ΚΑΙ ΣΥΝΔΥΑΣΜΟΣ ΤΟΥΣ

Γνώσεις για τον κόσμο, αξίες, πεποιθήσεις, πρότυπα, στάσεις ζωής

Οι μαθητές / μαθήτριες καλούνται:

- Να διερευνήσουν τον θεσμικό ρόλο των μαντείων, των μάντεων και κυρίως των μαντισσών στον αρχαίο κόσμο.
- Να αναζητήσουν σύγχρονες επιβιώσεις της μαντικής τέχνης και να συζητήσουν για τις επικρατούσες σχετικά με το θέμα αντιλήψεις.
- Να αναζητήσουν εικόνες των αρχαίων Αιγυπτίων και να εικάσουν πώς θα απέδιδε σκηνικά ο Ευριπίδης την αιγύπτια μάντισσά του (όψη).
- Να προσεγγίσουν φωτογραφικό και οπτικοακουστικό υλικό σύγχρονων παραστάσεων της «Ελένης», να προβληματιστούν για τις σκηνοθετικές επιλογές κάθε παράστασης (όψη και σκηνοθετική οπτική) και να διαμορφώσουν και να εκφράσουν προσωπική άποψη.
- Να αποπειραθούν και οι ίδιοι να δραματοποιήσουν τη σκηνή, επιλέγοντας συγκεκριμένη σκηνοθετική οπτική.

Γνώσεις για τη γλώσσα

Οι μαθητές / μαθήτριες καλούνται:

- Να ιχνηλατήσουν το σημασιολογικό ταξίδι των λέξεων μέσα στον χρόνο σε συνάρτηση με τις κοινωνικές / πολιτιστικές συνθήκες κάθε εποχής.
- Να εξοικειωθούν με κειμενικά είδη που συναντούνται στο διαδίκτυο (δημοσιογραφικά άρθρα, αναρτήσεις σε ιστολόγια, σχόλια στις αναρτήσεις). Να αντιληφθούν την προφορικότητα και τον υποκειμενισμό ως βασικά χαρακτηριστικά των κειμένων που αναρτώνται σε σελίδες κοινωνικής δικτύωσης.
- Να αντιληφθούν τη σημασία της τεκμηρίωσης στη σύνταξη ενός κειμένου της κριτικής.

Γραμματισμοί

Οι μαθητές / μαθήτριες καλούνται:

- Να ασκηθούν στην αποκωδικοποίηση σκηνοθετικών προσεγγίσεων ενός θεατρικού κειμένου και στην κριτική τοποθέτηση απέναντί τους.
- Να γνωρίσουν τη σημασία και τους μηχανισμούς της «διασκευής» και της «παρωδίας» ενός λογοτεχνικού έργου.
- Να καλλιεργήσουν τη φαντασία τους και να οργανώσουν τη δραματοποίηση του ευριπίδειου κειμένου.
- Να ασκηθούν στην παραγωγή πολυτροπικών κειμένων.
- Να ασκηθούν στη σύνταξη και την ανάρτηση σχολίων σε ιστολόγιο.

Διδακτικές πρακτικές

Με αυτό το σενάριο επιδιώκεται οι μαθητές / οι μαθήτριες:

- Να αποκτήσουν συνεργατικές δεξιότητες, καθώς όλες οι προβλεπόμενες δραστηριότητες είναι ομαδικές.

- Να αυτενεργήσουν και να εμπλακούν στη γνωστική διαδικασία βιωματικά και να λειτουργήσουν ως υποψιασμένοι θεατές θεατρικών ή όποιων άλλων παραστάσεων.
- Να αναπτύξουν κριτικό λόγο σε διαδικτυακό περιβάλλον.

Ε. ΛΕΠΤΟΜΕΡΗΣ ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΤΗΣ ΠΡΟΤΑΣΗΣ

Αφετηρία

Οι αρχαίες τραγωδίες θεωρούνται έργα κλασικά, με την έννοια ότι εξακολουθούν να παραμένουν επίκαιρα σε κάθε εποχή, είναι όμως δημιουργήματα συγκεκριμένων κοινωνικοπολιτικών συνθηκών και αναφέρονται σε θεσμούς και δεδομένα που δεν ισχύουν για τη σύγχρονη πραγματικότητα. Η λέξη «μάντισσα» σήμερα δεν παραπέμπει σε «θεόληπτο» σεβαστό πρόσωπο, όπως στην αρχαιότητα, αλλά σε «μάγισσες, σε χαρτορίχτρες...» (πρόσωπα αμφιλεγόμενα), διαφοροποίηση που «επιτρέπει» σκηνικούς αναχρονισμούς και κωμική απόδοση μιας σκηνής (της 4ης του Β' Επεισοδίου) που δεν περιέχει κάποιο κωμικό στοιχείο. Η εκκεντρική απόδοση της ευριπίδειας Θεονόης στην παράσταση της Ελληνικής Θεαμάτων, σε σκηνοθεσία Θ. Αθερίδη το 2008, αξιοποιούμενη διδακτικά, δίνει τη δυνατότητα α) να αντιληφθούν οι μαθητές τους όρους της σκηνικής αναπαράστασης μιας αρχαίας τραγωδίας, που άλλοτε στοχεύει στην ανασύνθεση της ατμόσφαιρας του μακρινού παρελθόντος και άλλοτε συνοδεύεται από τολμηρές προβολές στο παρόν β) να συνειδητοποιήσουν τους δρόμους, τη λογική που ακολουθεί η «διασκευή» και η «παρωδία» ενός κλασικού κειμένου και να πειραματιστούν και οι ίδιοι με τη σκηνική του απόδοση και γ) να τοποθετηθούν κριτικά απέναντι σε θεατρικές παραστάσεις, χωρίς να παρασύρονται από την αναγνωριστικότητα των πρωταγωνιστών.

Σύνδεση με τα ισχύοντα στο σχολείο

Ένας από τους βασικούς στόχους της διδασκαλίας κειμένων της δραματικής ποίησης και ειδικότερα της «Ελένης» του Ευριπίδη, όπως ορίζεται στο Πρόγραμμα Σπουδών ([ΔΕΠΠΣ – ΑΠΣ, σελ. 80](#)), είναι οι μαθητές «να κατανοήσουν τις δυνατότητες

διαφορετικών σκηνικών ερμηνειών και παραστάσεων του ίδιου έργου». Σε αυτόν τον στόχο δομείται το παρόν σενάριο, καθώς εστιάζει στη σκηνική παρουσία της Θεονόης. Επίσης, διερευνά τον ρόλο της Θεονόης και τη λειτουργία της μάντισσας στο πλαίσιο της αρχαίας θρησκείας, ανταποκρινόμενο στη στοχοθεσία της συγκεκριμένης ενότητας στο [Βιβλίο Εκπαιδευτικού](#) (στόχοι 1 και 5).

Αξιοποίηση των ΤΠΕ

Στο πλαίσιο του σεναρίου οι μαθητές αναπτύσσουν τις ψηφιακές τους δεξιότητες, χρησιμοποιώντας λογισμικό κειμενογράφου (Word) για την παραγωγή μονοτροπικών και πολυτροπικών κειμένων. Συντάσσουν και αναρτούν δικά τους σχόλια σε ιστολόγια. Αξιοποιούν τα ηλεκτρονικά λεξικά της Πύλης για την Ελληνική Γλώσσα. Αναζητούν και αξιολογούν ποικίλο υλικό από ανοιχτά ψηφιακά περιβάλλοντα (*κριτικός γραμματισμός*). Αξιοποιούν αρχεία παραστάσεων και βιντεοσκοπούν τις δικές τους προσπάθειες σκηνικής αναπαράστασης του ευριπίδειου κειμένου (*οπτικοακουστικός γραμματισμός*).

Κείμενα

Κείμενα σχολικών εγχειριδίων

Διδακτικά Βιβλία Παιδαγωγικού Ινστιτούτου: Αρχαία Ιστορία Α΄ Γυμνασίου – Κεφ. Δ. 6. Αρχαϊκή Εποχή – Οι Πανελλήνιοι Δεσμοί: [Τα μαντεία](#) [Πύλη για την Ελληνική Γλώσσα – Κέντρο Ελληνικής Γλώσσας]

Δραματική Ποίηση - Ευριπίδη «Ελένη» Γ΄ Γυμνασίου:

-Β΄ Επεισόδιο: [2η Σκηνή, στ. 822 – 837](#) και [4η Σκηνή, 942-986](#)

-[Βιβλίο Εκπαιδευτικού](#)

Κείμενα εκτός σχολικών εγχειριδίων

Ηρόδοτος, [«Ιστορίες» Β 52, 54-57](#). Στο *Ηρόδοτου «Ιστορία»*. 1996 [¹1984].

Εισαγωγή – Μετάφραση – Σχόλια: Ιγν. Μ. Σακαλής. Αθήνα: ΟΕΔΒ (το παλαιό

σχολικό βιβλίο). [“Dean Project”: Digital Edition, Digital Library and Apprenticeship Network in Spain – Turkey - Greece]

Υποστηρικτικό/εκπαιδευτικό υλικό

Βίντεο

[«Ελένη»](#) του Ευριπίδη, «Ελληνική Θεαμάτων», Θέατρο Οινιάδων 2008, μετάφραση – μετεγγραφή: Μαριαλένα Κωτσάκη, σκηνοθεσία: Θοδωρής Αθερίδης, σκηνικά – κοστούμια: Μανόλης Παντελιδάκης, μουσική: Γιώργης Χριστοδούλου [πηγή: YouTube].

Τραγούδια / Ηχητικά αποσπάσματα

[«Ελένη»](#) του Ευριπίδη, Εθνικό Θέατρο, Επίδαυρος 1977, μετάφραση: Τάσος Ρούσσος, σκηνοθεσία: Αλέξης Σολομός, μουσική: Ιάννης Ξενάκης σκηνογραφική επιμέλεια: Κλεόβουλος Κλώνης, κοστούμια: Αλέξης Φασιανός [πηγή: Ψηφιοποιημένο Αρχείο Εθνικού Θεάτρου]

Φωτογραφίες / Εικόνες

[Κρατικό Θέατρο Βορείου Ελλάδος](#)

[Ψηφιοποιημένο Αρχείο Εθνικού Θεάτρου](#)

Ιστοσελίδες

[Αελφοί](#) [πηγή: “Ancient Greek Cities” - Ιστοχώρος για τις αρχαίες ελληνικές πόλεις – Υπεύθ. Ελ. Παπακυριάκου – Αναγνώστου].

[Εθνική Λυρική Σκηνή: Διασκευή γνωστού έργου](#)

[Ελληνική Βικιπαίδεια](#) [Ελεύθερη Διαδικτυακή Εγκυκλοπαίδεια]

Επίσημη Πύλη του Δήμου Δελφών: [Ιστορία / Μαντείο Δελφών](#)

[FreeMind](#) [Ελεύθερο λογισμικό κατασκευής εννοιολογικών χαρτών]

[«Η Ελένη του Ευριπίδη συμβολίζει το μάταιο του πολέμου»](#) (συνέντευξη του Θ. Αθερίδη, σκηνοθέτη της παράστασης, στην Κ. Κοπάνου), εφημ. «Ελευθερία» της Λάρισας, 31/07/2008.

[«Η πατάτα του Θ. Αθερίδη, το “κόψιμο” της Σ. Καρύδη και ... η τραγωδία του Πολιτισμού»](#) [πηγή: «Λαβύρινθος» - ιστολόγιο]

«Οδυσσέας», Πολιτιστική Πύλη του Υπουργείου Πολιτισμού και Αθλητισμού: [Δωδώνη](#) [πηγή: Υπουργείο Πολιτισμού και Αθλητισμού].

Πύλη για την Ελληνική Γλώσσα [Κέντρο Ελληνικής Γλώσσας]:

[-Λεξικό της Κοινής Νεοελληνικής](#)

[«Στίχοι»](#) [Στίχοι, ποιήματα, μεταφράσεις]

Τσακίρη, Αμ. [«Μαντεία και Προφητεία στην Αρχαία Ελλάδα»](#), 27/12/2006 (αναδημοσίευση) [πηγή: “Pathfinder News»].

[Ψηφιοποιημένο Αρχείο Εθνικού Θεάτρου: Δημοσιεύματα](#) για την παράσταση «Ελένη» του Ευριπίδη, Εθνικό Θέατρο, Αρχαίο Θέατρο Επιδαύρου 1962, μετάφραση: Θρασύβουλος Σταύρος, σκηνοθεσία: Τάκης Μουζενίδης, σκηνογραφία: Κλεόβουλος Κλώνης [πηγή: Ψηφιοποιημένο Αρχείο Εθνικού Θεάτρου].

Διδακτική πορεία/στάδια/φάσεις

Α΄ Φάση

2 + 1 διδακτικές ώρες

Η διδακτική διαδικασία ξεκινά με ακρόαση ολόκληρης [της 4ης Σκηνής](#) από το Ψηφιοποιημένο Αρχείο του Εθνικού Θεάτρου (παράσταση της «Ελένης» στην Επίδαυρο το 1977 σε σκηνοθεσία Αλέξη Σολομού) ή ανάγνωσή της από τον διδάσκοντα. Καλό θα ήταν η ακρόαση να έχει προηγηθεί σε άλλη ώρα. Το σενάριο, επειδή εστιάζει στη σκηνική απόδοση της μάντισσας Θεονόης, μπορεί να εφαρμοστεί είτε στην αρχή είτε μετά την ολοκλήρωση της διδασκαλίας της συγκεκριμένης

σκηνής (δηλαδή των στίχων 942-986) είτε ακόμη και στο τέλος ολόκληρης της 4^{ης} Σκηνής (οπότε οι μαθητές έχουν σαφέστερη εικόνα του ήθους της Θεονόης). Σε κάθε περίπτωση ο διδάσκων θα πρέπει να εστιάσει την προσοχή των μαθητών στους σκηνοθετικούς δείκτες του κειμένου που αναφέρονται στην εντυπωσιακή είσοδο της μάντισσας Θεονόης (ηχητικές και οπτικές εικόνες, βουβά πρόσωπα - παραχορήγημα) και στην τελετουργία εξαγνισμού που τη συνοδεύει. Κατόπιν τους θέτει το πρόβλημα: Στο ευριπίδειο κείμενο απουσιάζει οποιαδήποτε αναφορά στην «όψη» της Θεονόης, παρότι κτίζεται συστηματικά ο εντυπωσιασμός του κοινού με την εμφάνισή της (εδώ μπορεί να γίνει παραλληλισμός με την αντίστοιχη απουσία περιγραφής της ιλαδικής Ελένης): α) Πώς φαντάζονται ότι ο Ευριπίδης παρουσίασε τη μάντισσα Θεονόη; (Πρέπει, λοιπόν, να αναζητήσουν την «εικόνα» που είχαν οι αρχαίοι για τις μάντισσες.) β) Πώς παρουσιάζεται η μάντισσα Θεονόη σε σύγχρονες παραστάσεις;

Με αυτήν την εισαγωγή περνά στην Α΄ Φάση του σεναρίου. Τα παιδιά χωρισμένα εκ των προτέρων σε ομάδες των πέντε ατόμων μοιράζονται τα Φύλλα Εργασίας Α1 και Α2, που είναι αναρτημένα στο ιστολόγιο της τάξης. Κάθε Φύλλο Εργασίας περιλαμβάνει τρεις δραστηριότητες.

Το Α1 («[Το ταξίδι των λέξεων](#)») ζητά από τους μαθητές να διερευνήσουν ποιες ήταν οι προσλαμβάνουσες των αρχαίων σχετικά με τις μάντισσες, τι σήμαινε η λέξη «μάντισσα» στην αρχαιότητα και ποιος ήταν ο ρόλος των μαντείων ([1^η δραστηριότητα](#)). κατά πόσο διαφοροποιούνται οι δικές μας προσλαμβάνουσες παραστάσεις σχετικά με τις μάντισσες, πού παραπέμπει η λέξη «μάντισσα» στην εποχή μας ([2^η δραστηριότητα](#)). τέλος, να συγκρίνουν την άποψη του Αγγελιαφόρου για τους μάντεις (Β΄ Επεισόδιο 2^η Σκηνή, στ. 822-837) με τις σύγχρονες σχετικές αντιλήψεις ([3^η δραστηριότητα](#)). Τα συμπεράσματά τους τα καταγράφουν σε ένα πολυτροπικό κείμενο.

Το Α2 («[Το ταξίδι της φαντασίας](#)») εστιάζει στην «όψη»: προβλέπει να εικάσουν οι μαθητές τη σκευή της ευριπίδειας Θεονόης ([1^η δραστηριότητα](#)), να αναζητήσουν και να αποκωδικοποιήσουν τη σκευή της Θεονόης σε σύγχρονες

παραστάσεις (2^η δραστηριότητα). Τα συμπεράσματά τους τα καταγράφουν σε ένα πολυτροπικό κείμενο. Τέλος, τους ζητείται να παρουσιάσουν τη δική τους Θεονόη, δραματοποιώντας την αντίστοιχη σκηνή (3^η δραστηριότητα). Δίνεται ως προαιρετική εργασία στο σπίτι η αναζήτηση τραγουδιών με στίχους που αναφέρονται σε «μαντεία» «μάντεις», «μάντισσες», «Πυθίες» και με στόχο να προσδιορίσουν τη σημασία με την οποία χρησιμοποιούνται οι όροι αυτοί από έλληνες στιχουργούς.

Οι εργασίες των μαθητών παρουσιάζονται στην ολομέλεια της τάξης σε επόμενη διδακτική ώρα. Η δραματοποίηση της σκηνής παρουσιάζεται τελευταία. Ο διδάσκων φροντίζει να συναιρέσει τα συμπεράσματα των δύο Φύλλων Εργασίας και να συζητήσει με τους μαθητές πόσο επηρεάζουν οι αντιλήψεις μας την εικόνα που δημιουργούμε για τον άλλον.

Η αξιολόγηση είναι διαμορφωτική. Κατά τη διάρκεια παρουσίασης των εργασιών οι μαθητές αυτοαξιολογούνται (προφορικά) ως προς τη συμμετοχή τους στη συνεργατική διαδικασία, και αξιολογούν και την εργασία των άλλων ομάδων, με κριτήρια το άρτιο, το εύληπτο και το ευπαρουσίαστο της εργασίας τους. Η τεκμηρίωση των κειμένων τους αποτελεί και δείκτη αξιολογικό της εργασίας τους από τον διδάσκοντα. Ως άσκηση αξιολόγησης, που ελέγχει το βαθμό κατανόησης της όλης δραστηριότητας, θα μπορούσε να χρησιμοποιηθεί η κατασκευή ενός εννοιολογικού χάρτη (ηλεκτρονικού π.χ. με το λογισμικό [FreeMind](#) ή χειρόγραφου) με τη σημασιολογική και σημειολογική εξέλιξη της λέξης «μάντισσα» με την εξής εκφώνηση: **«Να αποτυπώσετε σε έναν εννοιολογικό χάρτη το σημασιολογικό ταξίδι της λέξης «μάντισσα» από την αρχαιότητα ως την εποχή μας»** και κατόπιν να ζητηθεί από τους μαθητές να εξηγήσουν πού στηρίχτηκε η παρουσίαση της δικής τους Θεονόης στη δραματοποίηση της σκηνής. Στο ίδιο πλαίσιο μπορεί να λειτουργήσει και η παρουσίαση της προαιρετικής εργασίας στο σπίτι. Αν δεν υπάρχει χρόνος για την παρουσίαση στην τάξη, μπορεί να ζητηθεί από τους μαθητές να την αναρτήσουν στο ιστολόγιο της τάξης.

Β' Φάση

2 + 1 διδακτικές ώρες

Το πρώτο δίωρο οι μαθητές χωρισμένοι σε ομάδες μοιράζονται τα τέσσερα Φύλλα Εργασίας ([B1](#), [B2](#), [B3](#), [B4](#)), που βρίσκονται αναρτημένα στο ιστολόγιο της τάξης. Για να μη σπαταληθεί χρόνος και για να κρατηθεί ένας ρυθμός στην όλη διαδικασία, προτείνεται ο διδάσκων να παρουσιάσει στην ολομέλεια της τάξης, στον διαδραστικό πίνακα (ή με προβολικό μηχάνημα), την «επίσκεψιν ονομάτων», τις προτεινόμενες δηλαδή ιστοσελίδες με τη σημασία των λέξεων «διασκευή» και «παρωδία» (δύο πρώτες αναζητήσεις Α, Β, κοινές σε όλα τα Φύλλα Εργασίας) και να προκαλέσει σχετική συζήτηση με τους μαθητές, αναφερόμενος ίσως και στη δραματοποίηση της σκηνής από τους συμμαθητές τους. Κατόπιν να παρουσιάσει [το τρίλεπτο βιντεοσκοπημένο απόσπασμα](#) από την παράσταση της «Ελένης» σε σκηνοθεσία Θ. Αθερίδη. Επειδή η βιντεοσκόπηση είναι ερασιτεχνική, ο ήχος δεν είναι τόσο ευκρινής και ίσως χρειαστεί να επαναληφθεί η προβολή. Άλλωστε οι μαθητές μπορούν να ξαναδούν το βίντεο στους υπολογιστές τους, γιατί υπάρχει η ηλεκτρονική διεύθυνση στα Φύλλα Εργασίας τους. Κριτήριο επιλογής του ήταν η δημοτικότητα της συγκεκριμένης παράστασης και η εκκεντρική - κωμική απόδοση της ευριπίδειας Θεονόης από τον Γ. Καπουτζίδη (ο διδάσκων μπορεί να την εκμεταλλευτεί ποικιλότροπα, π.χ. να υπενθυμίσει πως στις αρχαίες παραστάσεις όλοι οι ρόλοι παίζονταν από άντρες). Βασική στόχευση των Φύλλων Εργασίας είναι να ευαισθητοποιηθούν κριτικά οι μαθητές απέναντι σε «πολιτιστικά προϊόντα» που κυκλοφορούν στις μέρες μας. Τα δύο Φύλλα προβλέπουν δραστηριότητες σύγκρισης (B1, B3), ενώ τα άλλα δύο εκφορά προσωπικής γνώμης (B2, B4). Τα κείμενά τους οι μαθητές καλούνται να τα αναρτήσουν ως *σχόλια* στα αντίστοιχα Φύλλα Εργασίας στο ιστολόγιο της τάξης.

[Το Φύλλο Εργασίας B1](#) δίνει στους μαθητές ένα απόσπασμα από συνέντευξη του Θ. Αθερίδη στην εφημερίδα «Ελευθερία» της Λάρισας, όπου διατυπώνει τις

σκηνοθετικές του προθέσεις και ζητά από τους μαθητές να τις συγκρίνουν με το αποτέλεσμα της παράστασης, όπως αποτυπώνεται στο σύντομο βίντεο που παρακολούθησαν. Στο Φύλλο Εργασίας δίνεται επίσης η ηλεκτρονική διεύθυνση της εφημερίδας, για να διαβάσουν, αν θέλουν, ολόκληρη τη συνέντευξη. Αποστολή τους είναι να συντάξουν τις απόψεις τους σε μορφή *σχολίου* στην αναρτημένη συνέντευξη του σκηνοθέτη. Εναλλακτικά, μπορούν να αναρτήσουν το κείμενό τους ως σχόλιο στο Φύλλο Εργασίας τους στο ιστολόγιο της τάξης. Αναμένεται οι μαθητές να αντιληφθούν τη διάσταση ανάμεσα στις σκηνοθετικές προθέσεις και τη σκηνική υλοποίησή τους.

[Στο Φύλλο Εργασίας B2](#) δίνεται στους μαθητές **ένα επιλεγμένο απόσπασμα** από κριτική της παράστασης με τίτλο [«Η πατάτα του Θ. Αθερίδη, το “κόψιμο” της Σ. Καρύδη και ... η τραγωδία του Πολιτισμού»](#), που κάποιος blogger ανάρτησε στο ιστολόγιό του με την ονομασία «Λαβύρινθος», καθώς και το έβδομο κατά σειρά σχόλιο ενός άλλου (με ψευδώνυμο “kingeorge”). Στο Φύλλο Εργασίας δε δίνεται ούτε ο τίτλος ούτε η ηλεκτρονική διεύθυνση του ιστολογίου για λόγους «πολιτικής ορθότητας», εξαιτίας της ελευθεροστομίας που επικρατεί σε σελίδες κοινωνικής δικτύωσης. Η επιλογή ωστόσο της συγκεκριμένης κριτικής και του αντίστοιχου σχολίου στηρίχτηκε στο γεγονός ότι αναδεικνύουν την εύπεπτη σκηνοθετική προσέγγιση της τραγωδίας και την ανατομία της «αποδοχής» της ή μη από το φιλοθέαμον κοινό. Αποστολή των μαθητών είναι με βάση το τρίλεπτο βίντεο της παράστασης να συντάξουν το δικό τους σχόλιο συμφωνώντας ή διαφωνώντας με τους «προλαλήσαντες». Θα το αναρτήσουν ως *σχόλιο* στο Φύλλο Εργασίας τους στο ιστολόγιο της τάξης.

[Στο Φύλλο Εργασίας B3](#) αποστολή των μαθητών είναι, αφού προσδιορίσουν τις σκηνοθετικές επιλογές του Θ. Αθερίδη με βάση το τρίλεπτο βίντεο της παράστασης, να τις συγκρίνουν με τους σκηνοθετικούς δείκτες στο ευριπίδειο κείμενο και να συντάξουν μια δική τους κριτική της παράστασης. Τους προτείνεται η ιστοσελίδα του Ψηφιοποιημένου Αρχείου του Εθνικού Θεάτρου για να αναζητήσουν και εκεί

κριτικές για παλαιότερες παραστάσεις της «Ελένης». Την κριτική τους θα την αναρτήσουν με τη μορφή *σχολίου* στο Φύλλο Εργασίας τους στο ιστολόγιο της τάξης.

Τέλος, [στο Φύλλο Εργασίας Β4](#) αποστολή των μαθητών είναι να συντάξουν μια κριτική για τη δραματοποίηση της σκηνής από τους συμμαθητές τους που παρακολούθησαν στο τέλος της Α΄ Φάσης. Την κριτική τους θα την αναρτήσουν ως *σχόλιο* στο Φύλλο Εργασίας τους στο ιστολόγιο της τάξης.

Σε επόμενη διδακτική ώρα παρουσιάζονται και σχολιάζονται τα *σχόλια* των ομάδων. Εισαγωγικά, ο διδάσκων μπορεί να εστιάσει στην έννοια της διασκευής / παραωδίας μιας σκηνής που δεν περιέχει κωμικά στοιχεία και να κάνει τη διασύνδεση με την Α΄ Φάση του σεναρίου και τη σήμανση της λέξης «μάντισσα» στις μέρες μας, η οποία επιτρέπει σκηνικούς αναχρονισμούς. Την ερμηνεία της Θεονόης από άντρα (άλλο ένα κωμικό στοιχείο) μπορεί να την εντάξει στην διερεύνηση του όρου «σκηνοθετική επιλογή». Αν δεν το αναφέρουν μόνοι τους οι μαθητές, ο διδάσκων μπορεί να ανακαλέσει στη μνήμη τους την ανάληψη όλων των ρόλων από άντρες στις αρχαίες παραστάσεις. Μπορούν, επίσης, να αναφερθούν και άλλα αντίστοιχα από σύγχρονες παραστάσεις ή και αντίστροφα ερμηνεία αντρικών ρόλων από γυναίκες.

Η αξιολόγηση είναι διαμορφωτική: οι μαθητές αυτοαξιολογούνται και αξιολογούν τα κείμενα των συμμαθητών τους, επισημαίνουν παραλείψεις και προτείνουν βελτιώσεις ή επεκτάσεις. Κατά τη διάρκεια της αξιολόγησης εξετάζονται, επίσης, η χαρακτηριστική προφορικότητα στα κείμενα που αναρτώνται σε σελίδες κοινωνικής δικτύωσης και ο υποκειμενισμός που τα διέπει, χωρίς αυτό να σημαίνει ότι στερούνται επιχειρηματολογίας. Η συμμετοχή των μαθητών στην όλη διαδικασία, το ύφος και η επάρκεια επιχειρημάτων στα κείμενά τους αποτελούν όρους αξιολόγησής τους από τον διδάσκοντα.

ΣΤ. ΦΥΛΛΟ/Α ΕΡΓΑΣΙΑΣ

Α' Φάση

Φύλλο Εργασίας Α1

Το ταξίδι των λέξεων

Η σημασιολογική εξέλιξη της λέξης «μάντισσα».

Να αναζητήσετε τον ορισμό της λέξης «μάντης» στο [Λεξικό της Κοινής Νεοελληνικής](#) του Μ. Τριανταφυλλίδη.

1^η Δραστηριότητα: «Μάντισσα» στην εποχή του Ευριπίδη

- Να επισκεφτείτε την ιστοσελίδα του Δήμου Δελφών και να περιηγηθείτε στον αρχαιολογικό χώρο. Να συλλέξετε στοιχεία για τη λειτουργία [του μαντείου των Δελφών](#). Στο τέλος να πάρετε ψηφιακά τον δικό σας χρησμό!
- Να επισκεφτείτε την ιστοσελίδα του Υπουργείου Πολιτισμού και Αθλητισμού και να αντλήσετε στοιχεία για [το μαντείο της Δωδώνης](#).
- Να διαβάσετε τις πληροφορίες τις πληροφορίες που δίνει ο Ηρόδοτος για το μαντείο της Δωδώνης, [«Ιστορίες» Β 52, 54-57](#).
- Να αναζητήσετε στο διαδίκτυο **στοιχεία για τον ρόλο των μαντείων και των μάντεων** στην αρχαιότητα. Ενδεικτικά προτείνονται οι ακόλουθες ιστοσελίδες:
  - Βικιπαίδεια: [Μαντείο](#)
  - [Δελφοί](#)
  - [Μαντεία και Προφητεία στην Αρχαία Ελλάδα](#)
- **Αποστολή σας: Να γράψετε ένα πολυτροπικό κείμενο για τις αρχαίες μάντισσες.**
- Με βάση α) τις πληροφορίες που συλλέξατε και β) τα λεγόμενα της Ελένης για τη Θεονόη, να σκεφτείτε ποιους συνειρμούς δημιουργούσε η λέξη

«μάντισσα» στους αρχαίους θεατές της παράστασης και να σημειώσετε όσες συνώνυμες της λέξεις μπορείτε να βρείτε.

- Να καταγράψετε ποια θέση κατείχαν και με ποια διάθεση αντιμετώπιζονταν στην αρχαία κοινωνία οι «μάντισσες». Ποιος ήταν ο ρόλος τους στη θρησκευτική, κοινωνική και πολιτική ζωή;

2^η Δραστηριότητα: «Μάντισσα» στην εποχή μας

- Να σκεφτείτε ποιους συνειρμούς σας δημιουργεί η λέξη «μάντισσα» σήμερα. Υπάρχουν σύγχρονες «μάντισσες»;
- Να καταγράψετε όσες συνώνυμες λέξεις μπορείτε να βρείτε.
- Να συζητήσετε με ποιο τρόπο/διάθεση αντιμετωπίζονται σήμερα οι «μάντισσες» από την πλειονότητα της κοινής γνώμης. Ποιος είναι ο ρόλος τους στις σύγχρονες κοινωνίες, στη θρησκευτική και την κοινωνική ζωή;
- Να καταγράψετε τα συμπεράσματά σας συνεχίζοντας το πολυτροπικό κείμενο της 1^{ης} Δραστηριότητας.

3^η Δραστηριότητα

- Να συγκρίνετε την κυρίαρχη σύγχρονη αντίληψη για τις μάντισσες με τη γνώμη που έχει διατυπώσει ο Αγγελιαφόρος για τους μάντεις στη [2η Σκηνή του Β' Επεισοδίου, στ. 822 – 837](#) (να λάβετε υπόψη σας και την κριτική που άσκησαν οι σοφιστές στην μαντική τέχνη). Να καταγράψετε τα συμπεράσματά σας.
- **Εργασία στο σπίτι** (προαιρετική): Να αναζητήσετε τους όρους «μαντείο», «μάντης», «μάντισσα», «Πυθία», «Σίβυλλα», «χρησμός» σε στίχους ελληνικών τραγουδιών (π.χ. στον ιστοχώρο [«Στίχοι»](#)). Να επιλέξετε κάποια από αυτά και να σχολιάσετε τον τρόπο με τον οποίο χρησιμοποιούνται οι όροι, τη σημασία τους και τους συνειρμούς που δημιουργούν.

Φύλλο Εργασίας Α2

Το ταξίδι της φαντασίας

Η αιγύπτια Θεονόη

1^η Δραστηριότητα: Η Θεονόη του Ευριπίδη

- Να συζητήσετε μεταξύ σας πώς φαντάζεστε ότι ο Ευριπίδης θα επιμελούνταν τη σκευή της μάντισσας Θεονόης στην παράσταση του 412 π.Χ.
- Για να πάρετε ιδέες, μπορείτε να αναζητήσετε στο διαδίκτυο **τοιχογραφίες ή άλλες απεικονίσεις αιγύπτιων βασιλέων**. Χαρακτηριστικότερες οι απεικονίσεις από τον τάφο του φαραώ Τουταγχαμών (όρος αναζήτησης “Tutankhamun treasures”). Αφού τις αποθηκεύσετε σε σχετικό φάκελο, να παρατηρήσετε την ενδυμασία, την κόμμωση, τα κοσμήματα, τα σύμβολα εξουσίας, τη στάση των αρχαίων αιγύπτιων γυναικών της υψηλής κοινωνίας.
- Στη συζήτηση σας για το πώς θα παρουσίαζε ο Ευριπίδης τη μάντισσα Θεονόη, να λάβετε υπόψη σας τις εξής παραμέτρους:
  - Όταν οι αρχαίοι έλληνες θεατές άκουγαν για «μάντισσα», ποιοι θα ήταν λογικά οι συνειρμοί τους;
  - Οι αρχαίοι έλληνες θεατές είχαν την εικόνα των Αιγυπτίων όπως αυτή παρουσιάζεται στις αιγυπτιακές τοιχογραφίες;
  - Η Αίγυπτος θεωρούνταν μακρινή άρα εξωτική χώρα. Πώς προσδοκούσαν να παρουσιαστεί μια αιγύπτια πριγκίπισσα και μάλιστα μάντισσα; Αυτές τις προσδοκίες τους θα τις έλαβε υπόψη του ο Ευριπίδης για τη σκευή της Θεονόης του;
- **Αποστολή σας: Να καταγράψετε τεκμηριωμένα τις σκέψεις σας είτε σε ένα πολυτροπικό κείμενο είτε στον επεξεργαστή κειμένου (Word) ή σε πρόγραμμα παρουσίασης (PowerPoint).**

2^η Δραστηριότητα: Οι σύγχρονες Θεονόες

- Να επεκτείνετε την έρευνά σας αναζητώντας **φωτογραφίες της Θεονόης από σύγχρονες παραστάσεις** της «Ελένης» του Ευριπίδη:
  - Στο [Ψηφιοποιημένο Αρχείο του Εθνικού Θεάτρου](#) (να επιλέξετε «*Αρχείο παραστάσεων*») και στο πλαίσιο αναζήτησης να γράψετε τη λέξη «*Ελένη*»).
  - Στο [Ψηφιακό Αρχείο του Κρατικού Θεάτρου Βορείου Ελλάδος](#) (να επιλέξετε «*Αρχείο παραστάσεων*») και στο πλαίσιο αναζήτησης να γράψετε τη λέξη «*Ελένη*»).
  - Παραστάσεις άλλων φορέων που υπάρχουν στο διαδίκτυο.
- Αφού αποθηκεύσετε σε σχετικό φάκελο τις φωτογραφίες της Θεονόης και τα στοιχεία των παραστάσεων από όπου προέρχονται, να συζητήσετε μεταξύ σας **για τη σκευή της Θεονόης στις συγκεκριμένες παραστάσεις**. Στη συζήτησή σας να λάβετε υπόψη σας τις εξής παραμέτρους:
  - Οι σύγχρονοι ενδυματολόγοι αντλούν από κάποιες πηγές την έμπνευσή τους για τη σκευή των θεατρικών ηρώων. Από πού εικάζετε ότι εμπνεύστηκε ο καθένας τους τη δική του Θεονόη;
  - Η σκευή προβάλλει – αισθητοποιεί κάποιες ιδιότητες του θεατρικού ήρωα. Ποιες ιδιότητες της Θεονόης τονίζονται σε κάθε παράσταση;
- Τέλος, **να καταγράψετε τα σχόλιά σας για το φωτογραφικό υλικό των παραστάσεων** που συγκεντρώσατε, συνεχίζοντας το πολυτροπικό κείμενο της 1^{ης} Δραστηριότητας.

3^η Δραστηριότητα: Η δική σας Θεονόη

- Εκμεταλλευόμενοι την παραπάνω έρευνά σας:
  - Να αποδώσετε εικαστικά τη δική σας Θεονόη
  - Να δραματοποιήσετε [τους στίχους 942 – 986](#) της τραγωδίας, δίνοντας έμφαση στη σκευή, την κινησιολογία και το ήθος της Θεονόης και των ακολούθων της.

- Να φροντίσετε να βιντεοσκοπήσετε τη σκηνική απόδοση του αποσπάσματος.

Β' Φάση

Παράσταση πρωτότυπου έργου – διασκευή – παρωδία

Φύλλο Εργασίας Β1

1. Να διαβάσετε τι σημαίνει «διασκευή» ενός έργου στην ιστοσελίδα της Εθνικής Λυρικής Σκηνής.
2. Να αναζητήσετε τους όρους «διασκευάζω» και «παρωδία» στο Λεξικό της Κοινής Νεοελληνικής του Μ. Τριανταφυλλίδη.
3. Το 2008 η «Ελληνική Θεαμάτων» ανέβασε την τραγωδία του Ευριπίδη «Ελένη» σε σκηνοθεσία του Θοδωρή Αθερίδη. Ο σκηνοθέτης της παράστασης σε συνέντευξή του στην εφημερίδα «Ελευθερία» της Λάρισας δίνει τις προγραμματικές αρχές πάνω στις οποίες βασίστηκε η σκηνοθεσία του. Αφού διαβάσετε **το απόσπασμα της συνέντευξης**, που σας δίνεται παρακάτω, να προσδιορίσετε:
  - Θεωρεί ο Θ. Αθερίδης την παράσταση που σκηνοθετεί «διασκευή»;
  - Ποιο στοιχείο του έργου του θέλησε, σύμφωνα με τα λεγόμενά του, να αναδείξει εντονότερα με τις σκηνοθετικές του επιλογές, το ιλαρό (κωμικό) ή το τραγικό;

Απόσπασμα συνέντευξης του σκηνοθέτη της «Ελένης», Θοδωρή Αθερίδη, στην εφημερίδα «Ελευθερία» της Λάρισας.

Πέμπτη, 31 Ιουλίου 2008   **Συνέντευξη στην Κανέλα Κοπάνου**

[...]- Περιμένουμε να δούμε μια ανατρεπτική παράσταση με χιούμορ, σασπένς, διασκευασμένες γνωστές ελληνικές μελωδίες τραγουδισμένες από δεκαμελή χορό. Έχει διασκευαστεί το έργο και αν ναι, πού εντοπίζονται οι αλλαγές;

Θ. Α. Δεν υπάρχει διασκευή. Το έργο είναι μεταφρασμένο από τη Μαριαλένα Κωτσάκη, μια νέα κοπέλα με εξαιρετικό ταλέντο. Πρόκειται για μια κανονική μετάφραση. Δεν υπάρχει κάτι διαφορετικό και η παράσταση είναι μια προσπάθεια σαν όλες τις άλλες, ένα ανέβασμα της «Ελένης» του Ευριπίδη.

Στο δικό του προορισμό είναι να αποδειχτεί εάν είναι καλύτερο ή χειρότερο από κάποια άλλα.

- Στην *ιλαροτραγωδία*, «*Ελένη*» του Ευριπίδη, πού ρίζατε το σκηνοθετικό βάρος; Στο *ιλαρό* ή στο *τραγικό κομμάτι* του έργου;

Θ. Α. Και στα δύο. Δεν προσπάθησα να εκβιάσω τίποτα και ως σκηνοθέτης σε καμία περίπτωση δεν θέλησα να εντυπωσιάσω. Δεν έχω άλλωστε τέτοια απωθημένα. Είμαι χορτάτος σαν ηθοποιός και αυτό που προσπάθησα να κάνω, σκηνοθετικά, ήταν να υποστηρίξω τις ερμηνείες των ηθοποιών και του συνόλου του έργου χωρίς να προδίδω το λόγο του Ευριπίδη και τα μηνύματα που θέλει να δώσει [...]

4. Να παρακολουθήσετε [το βιντεοσκοπημένο απόσπασμα](#) της παράστασης της «*Ελένης*» που σκηνοθέτησε ο Θ. Αθερίδης το 2008.

Αποστολή σας: Να συγκρίνετε τις δηλώσεις του Θ. Αθερίδη στη συνέντευξή του με τα δεδομένα από το απόσπασμα της παράστασης που παρακολουθήσατε και να γράψετε ένα **Σχόλιο** στην αναρτημένη συνέντευξή του. Σε αυτό να προσδιορίζετε αν ο σκηνοθέτης είναι συνεπής στις προγραμματικές του αρχές, αν έχει κατά τη γνώμη σας διασκευαστεί το έργο και, αν ναι, πού εντοπίζετε τις αλλαγές. Να τεκμηριώσετε την άποψή σας.

Φύλλο Εργασίας Β2

1. Να διαβάσετε τι σημαίνει «διασκευή» ενός έργου στην ιστοσελίδα της Εθνικής Λυρικής Σκηνής.
2. Να αναζητήσετε τους όρους «διασκευάζω» και «παρωδία» στο Λεξικό της Κοινής Νεοελληνικής του Μ. Τριανταφυλλίδη.
3. Να παρακολουθήσετε το βιντεοσκοπημένο απόσπασμα της παράστασης της «Ελένης» που σκηνοθέτησε ο Θ. Αθερίδης το 2008.
4. Να διαβάσετε το παρακάτω απόσπασμα από μια **κριτική της ίδιας παράστασης** σε σκηνοθεσία Θ. Αθερίδη, που κάποιος blogger ανάρτησε στο ιστολόγιό του στο διαδίκτυο καθώς και το **σχόλιο** ενός άλλου.

Απόσπασμα από την κριτική της παράστασης και ένα από τα σχόλια που αναρτήθηκε σε ιστολόγιο στο διαδίκτυο:

«Παρακολούθησα την παράσταση «Ελένη» του Ευριπίδη που δόθηκε στο Κάστρο της Μυτιλήνης (12-08-2008) .

Πραγματική απογοήτευση!!!

Ο τρόπος που επέλεξε (ο σκηνοθέτης Θεodorής Αθερίδης) να παρουσιάσει το έργο του Ευριπίδη αν μη τι άλλο παραπέμπει σε κακόγουστη επιθεώρηση.

Θέλει πολύ ταλέντο για να μπορέσεις να παρέμβεις και να δώσεις το «αρχαίο» με σύγχρονο τρόπο. Τα ευφυολογήματα τύπου «Σεφερλή» απομακρύνουν το θεατή από το περιεχόμενο του έργου. Σκηνοθεσία με τηλεοπτική λογική. (...)

Η Σμαράγδα Καρύδη στο ρόλο της Ελένης απaráδεκτη!!! Κρύα και εκτός ρόλου! Περισσότερο έδινε την αίσθηση ότι δίνει τηλεοπτική συνέντευξη ... καμία επαφή με το έργο! Κανένα χρώμα στην ερμηνεία της. Στείρα και επίπεδη! Ναυάγιο σκέτο.

Πολύ καλός ο Γιώργος Καπουτζίδης στο ρόλο της στο ρόλο της μάντισσας Θεονόης. Ερμηνεία κωμική και δραματική ταυτόχρονα! Διέσωσε όσο μπορούσε την παράσταση (αν και μικρός ο ρόλος του). (...)»

Σχόλιο:

«Καλησπέρα αγαπητέ – αγαπητή blogger! Διαβάζοντας τις σκέψεις σου σχετικά με την εν λόγω παραγωγή της «Ελληνικής Θεαμάτων», ομολογώ ότι με βρίσκει σε πολλά σύμφωνο! και δεν καταλαβαίνω εδώ που τα λέμε για ποιο λόγο θα έπρεπε να διαφωνήσω – όπως παθιασμένα έκανε ο κ. Γρηγόρης – με μια παράσταση μετρίου επιπέδου. Συμφωνώ απόλυτα ότι ερμηνευτικά και σκηνοθετικά ήταν εμπλουτισμένη από τηλεοπτικά στοιχεία πράγμα που, όπως είπες κι εσύ, δεν αναδείκνυε το αρχαίο κείμενο με το ουσιαστικό περιεχόμενό του. Στηριζόταν ως επί το πλείστον στο ευκαιριακό χιούμορ και στο “τί πουλάει” την δεδομένη χρονική περίοδο (βλέπε η “drug queen” εκδοχή της Θεονόης, οι ήρωες του «παρά πέντε» και λοιπών τηλεοπτικών παραγωγών). Η ενδυματολογική επιμέλεια ήταν σαφώς μεν κακόγουστη, απόλυτα εναρμονισμένη ωστόσο με το γενικό κλίμα της παράστασης.»

5. **Αποστολή σας:** Να συντάξετε το δικό σας **Σχόλιο** στην κριτική της παράστασης. Να το αναρτήσετε ως **σχόλιο** στο Φύλλο Εργασίας Β2 στο ιστολόγιο του μαθήματος.

Φύλλο Εργασίας Β3

1. Να διαβάσετε τι σημαίνει «διασκευή» ενός έργου στην ιστοσελίδα της Εθνικής Λυρικής Σκηνής.
2. Να αναζητήσετε τους όρους «διασκευάζω» και «παρωδία» στο Λεξικό της Κοινής Νεοελληνικής του Μ. Τριανταφυλλίδη.
3. Να παρακολουθήσετε το βιντεοσκοπημένο απόσπασμα της παράστασης της «Ελένης» που σκηνοθέτησε ο Θ. Αθερίδης το 2008.

Αποστολή σας: Να συντάξετε τη δική σας **Κριτική** για την παράσταση. Να την αναρτήσετε ως **σχόλιο** στο Φύλλο Εργασίας Β3 στο ιστολόγιο του μαθήματος. Σε αυτή να φροντίσετε να απαντήσετε στις παρακάτω ερωτήσεις:

- Ποια είναι η σκευή του Μενέλαου, της Ελένης και της Θεονόης;
  - Ποιους συνειρμούς δημιουργεί στους σύγχρονους θεατές η σκευή της Θεονόης;
  - Τι σχέση μπορεί να έχει αυτή η σκευή με μια μάντισσα;
4. Στο ευριπίδειο κείμενο υπάρχουν σκηνοθετικοί δείκτες. Τους ακολούθησε ο σκηνοθέτης της συγκεκριμένης παράστασης ή τους παρέκαμψε;
Για να πάρετε κάποιες ιδέες, μπορείτε να ανατρέξετε στα Δημοσιεύματα της παράστασης της «Ελένης» στην Επίδαυρο το 1962, που θα βρείτε στο Αρχείο του Εθνικού Θεάτρου. Προτείνεται η κριτική της Ειρήνης Καλκάνη στην εφημερίδα «Απογευματινή» (η ένατη αναφορά κατά σειρά).

Φύλλο Εργασίας Β4

1. Να διαβάσετε τι σημαίνει «διασκευή» ενός έργου στην ιστοσελίδα της Εθνικής Λυρικής Σκηνής.
2. Να αναζητήσετε τους όρους «διασκευάζω» και «παρωδία» στο Λεξικό της Κοινής Νεοελληνικής του Μ. Τριανταφυλλίδη.
3. Να παρακολουθήσετε το βιντεοσκοπημένο απόσπασμα της παράστασης της «Ελένης» που σκηνοθέτησε ο Θ. Αθερίδης το 2008.

Αποστολή σας: Να συντάξετε τη δική σας **Κριτική** για τη δραματοποίηση της 4^{ης} Σκηνής που παρουσίασαν οι συμμαθητές σας. Να την αναρτήσετε ως **σχόλιο** στο Φύλλο Εργασίας Β4 στο ιστολόγιο του μαθήματος. Σε αυτή να φροντίσετε να αναφερθείτε:

- Στις επιλογές τη σκευής της Ελένης, της Θεονόης, του Μενέλαου.
- Στις σκηνοθετικές επιλογές ύφους και ήθους των ηρώων (πρόκειται για προσπάθεια απόδοσης του ευριπίδειου κειμένου ή για διασκευή του;)
- Στη μουσική επένδυση της Σκηνής.
- Σε πιθανές δικές σας προτάσεις για βελτίωση της σκηνικής αναπαράστασης ή για μια διασκευή του ευριπίδειου κειμένου ή οτιδήποτε άλλο.

Για να πάρετε κάποιες ιδέες, μπορείτε να ανατρέξετε στα Δημοσιεύματα της παράστασης της «Ελένης» στην Επίδαυρο το 1962, που θα βρείτε στο Αρχείο του Εθνικού Θεάτρου. Προτείνεται η κριτική της Ειρήνης Καλκάνη στην εφημερίδα «Απογευματινή» (η ένατη αναφορά κατά σειρά).

Ζ. ΑΛΛΕΣ ΕΚΔΟΧΕΣ

Θα μπορούσε να ανατεθεί στους μαθητές μια ιστοεξερεύνηση με θέμα τη μαντική τέχνη στους αρχαίους πολιτισμούς.

Η προαιρετική εργασία στο σπίτι της Α΄ Φάσης θα μπορούσε να εξελιχτεί σε μικρό πρότζεκτ με τίτλο «Μάντεις και μαντεία στην ελληνική στιχουργία». Οι μαθητές θα μπορούσαν να επιλέξουν στίχους που τους εντυπωσίασαν, να αναζητήσουν τη μελοποίησή τους, να τους σχολιάσουν και να τους οπτικοποιήσουν.

Το ποίημα του Κ. Π. Καβάφη [«Η διορία του Νέρωνος»](#) και «Τα τρία φλωριά» [[Η μάντισσα](#)] του Ιάκωβου Πολυλά μπορούν να αξιοποιηθούν για να διερευνήσουν οι μαθητές πώς απεικονίζεται η μαντική στην νεοελληνική λογοτεχνία.

Το σενάριο, με την προϋπόθεση εμπλοκής και του καθηγητή των Θρησκευτικών, θα μπορούσε να επεκταθεί σε ένα μικρό πρότζεκτ με θέμα τη θεώρηση της μαντικής από τον χριστιανισμό. Μπορούν να διερευνηθούν: Οι προφήτες της Παλαιάς Διαθήκης, η κοινωνική τους θέση και ο ρόλος τους. Επίσης, στην Καινή Διαθήκη το «προορατικό» ως χάρισμα του Αγίου Πνεύματος στους Αγίους της Εκκλησίας ή ο ρόλος / η λειτουργία του «προορατικού» στην Εκκλησία και η αντίστοιχη αποτροπή της καταφυγής σε «μάντεις» εκτός Εκκλησίας (Αναφορά στις [«Πράξεις των Αποστόλων» 16, 16-23](#)). Θα μπορούσε, επίσης, να διερευνηθεί η μαντεία ως αποτέλεσμα τεχνικής και όχι επικοινωνίας με τον θεό (χειραφέτηση από τη θεολογία) και η σύνδεσή της με τη χρήση αντίστοιχων τεχνικών για να καθοριστεί, να δεθεί, να χειραγωγηθεί το μέλλον, οι εξελίξεις (η σύνδεσή της με τη μαγεία ως καταναγκασμό, δηλαδή στην υποχρεωτική -επιθυμητή για κάποιους, καταναγκαστική για κάποιους άλλους- εξέλιξη).

Το δημοφιλές θέμα της αστρολογίας θα μπορούσε να αποτελέσει θέμα προαιρετικής εργασίας για το σπίτι, αφού δοθούν ελεγμένες ιστοσελίδες από το διαδίκτυο (π.χ. [«Το λεξικό του σκεπτικιστή»](#)).

Η. ΚΡΙΤΙΚΗ

Η εστίαση της Β΄ Φάσης του σεναρίου σε ένα βιντεοσκοπημένο απόσπασμα της παράστασης της Ελληνικής Θεαμάτων το 2008 με τον Γ. Καπουτζίδα στον ρόλο της Θεονόης μπορεί να ξενίσει και να δημιουργήσει φόβους γελοιοποίησης της όλης δραστηριότητας. Ωστόσο, τα παιδιά της Γ΄ Γυμνασίου, με τη διακριτική καθοδήγηση του διδάσκοντος, έχουν την ωριμότητα να διαχειριστούν εποικοδομητικά ένα «προκλητικό» αυθεντικό υλικό και απολαμβάνουν να επιχειρηματολογούν ενάντια στα τυπικά ή τα αυτονόητα.

Θ. ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Βαγενάς, Ν. 2002. «Η παρωδία στη νεοελληνική λογοτεχνία», εφημερίδα «Το Βήμα», 25/08/2002.

<http://www.tovima.gr/opinions/article/?aid=145007>

Flacelière, R. 1986. *Ο δημόσιος και ιδιωτικός βίος των αρχαίων Ελλήνων*. Μτφρ. Γ. Βανδώρος, 264 – 275. Αθήνα: Παπαδήμας.

Κουτσογιάννης, Δ. 2007. *Πρακτικές ψηφιακού γραμματισμού νέων εφηβικής ηλικίας και (γλωσσική) εκπαίδευση*. Θεσσαλονίκη: Κέντρο Ελληνικής Γλώσσας.

http://www.greek-language.gr/greekLang/modern_greek/studies/ict/teens/index.html

Κουτσογιάννης, Δ. 2012. «Ο ρόμβος της γλωσσικής εκπαίδευσης». Στο *Μελέτες για την ελληνική γλώσσα. Πρακτικά της 32^{ης} Συνάντησης του Τομέα Γλωσσολογίας Α.Π.Θ.* Θεσσαλονίκη: ΙΝΣ (Ίδρυμα Μ. Τριανταφυλλίδη), 208-222.

http://ins.web.auth.gr/images/MEG_PLIRI/MEG_32_208_222.pdf

Kress, G. 2000. «Σχεδιασμός του γλωσσικού προγράμματος σπουδών με βάση το μέλλον», *Γλωσσικός υπολογιστής* 2, 111-124.

<http://www.komvos.edu.gr/periodiko/periodiko2nd/glossika/kress/index.htm>

Kress, G. & T. van Leeuwen. 2001. *Multimodal Discourse. The Modes and Media of Contemporary Communication*. London: Arnold.

Wiles, D. 2009. *Το αρχαίο ελληνικό δράμα ως παράσταση. Μια εισαγωγή*. Μτφρ. Ε. Οικονόμου. Αθήνα: ΜΙΕΤ.

[20/03/2013]